

2. Міністерство освіти і науки України. Лист №1/9-454 від 25.09.2015 року «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-454729-15#Text> (дата звернення 31.10.2024).
3. Оксьом П. М., Азаренков В. М., Бережна Л. І. Сучасний стан та проблеми забезпечення викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищих закладах освіти України. *Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення»*, Харків, ХДАФК, 2020. С. 119 –130.
4. Оксьом П. М., Бережна Л. І., Янченко А. М. Оптимізація фізичної підготовленості та рухової активності студентів вищого закладу освіти засобами міні-футболу. *Збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет- конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення»*. 2023. ХДАФК. С. 62 – 70.
5. Указ Президента України №42/2016 від 09.02.2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя – здорова нація» URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/u042_16?an=1&ed=2016_02_09 (дата звернення 31.10.2024).

Павленко Інна

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ У РЕГІОНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури*

Анотація. У статті досліджено сучасну концепцію регіонального управління фізичною культурою та спортом. Уточнено поняття: регіональне управління, система регіонального управління. Зазначено принципи регіонального управління фізичною культурою та спортом. Представлено базові елементи, що утворюють систему управління фізичною культурою та спортом на місцевому рівні. Схарактеризовано форми ресурсного забезпечення фізкультурно-спортивних організацій регіональними органами державного управління.

Ключові слова: регіональне управління фізичною культурою та спортом, спортивні організації, сфера фізичної культури та спорту.

Pavlenko Inna. *Concept of physical culture and sports management in the regional aspect.*

Abstract. *The article examines the modern concept of regional management of Physical Culture and sports. The following concepts have been clarified: regional management, regional management system. The principles of regional management of Physical Culture and sports are indicated. The basic elements that form the system of Physical Culture and sports management at the local level are presented. The article describes the forms of resource support for Physical Culture and sports organizations by regional state administration bodies.*

Key words: *regional department of physical culture and sports, sports organizations, sphere of physical culture and sports.*

Провідна роль у реалізації державної політики щодо розвитку фізичної культури та спорту, забезпеченні основ соціальної та гуманітарної безпеки держави засобами галузі належить регіональному рівню управління.

Регіональне управління – координаційна діяльність органів публічної влади із забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів управління у формуванні та реалізації програм сталого розвитку регіону. Основною метою регіонального управління є надання якісних послуг громадянам та підвищення їх життєвого рівня, забезпечення прав людини, територіальної цілісності держави, цілей і особливостей соціального, економічного, культурного розвитку регіону. Першочерговими завданнями регіонального управління є узгодження та забезпечення (в тому числі правовими засобами) інтересів усіх суб'єктів регіонального управління, розробка та запровадження ефективних інструментів стимулювання регіонального розвитку, налагодження міждержавного співробітництва.

Система регіонального управління – це взаємоузгоджена діяльність органів законодавчої та виконавчої влади, органів регіонального і місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства на відповідних рівнях управління, а також методи та механізми їх взаємодії та реалізації завдань щодо забезпечення сталого розвитку регіону.

Ефективність функціонування сфери фізичного виховання і спорту України багато в чому залежить від застосуванням сучасних управлінських технологій. Вся діяльність, яка здійснюється в сфері є діяльністю управлінською, як за формою так і за змістом. Випускники вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту повинні володіти основами науки управління, вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, що є необхідною умовою ефективної діяльності організацій сфери, підготовки спортсменів високого класу, підвищення рівня рухової активності та зміцнення здоров'я населення.

Регіональне управління базується на принципах забезпечення державної цілісності, єдності системи державної влади, розмежування владних повноважень що забезпечує економічний та соціальний розвиток відповідних регіонів шляхом реалізації регіональної політики.

Базовим принципом формування системи регіонального управління масовим спортом має стати ресурсне забезпечення масового спорту, оскільки дане питання є вирішальним при розширенні мережі фізкультурно-спортивних організацій. Відомо, що основні елементи ресурсів (фінансові, матеріальні, трудові, науково-інформаційні) вимагають здійснення значних інвестицій як при організації нових фізкультурно-спортивних організацій, так і при їх подальшому розвитку.

Базовими елементами, що утворюють систему управління фізичною культурою та спортом на місцевому рівні, має стати:

- формування політики, стратегії, концепції і програм, тактичних планів розвитку сфери фізичної культури та спорту регіону із зазначенням кола відповідальності для кожного суб'єкта сфери фізичною культурою та спортом;
- визначення ролі та завдань суб'єктів сфери фізичної культури та спорту з питань ресурсного забезпечення: фінансування, будівництва та утримання спортивних споруд, постачання їх інвентарем, створення робочих місць та науково-інформаційної підтримки;

- створення єдиного інформаційного середовища, що має на увазі необхідність формування інформаційної інфраструктури, мережі, що включає в себе орган управління, засоби масової інформації, спортивні організації різних форм власності.

Участь регіональних органів державного управління в ресурсному забезпеченні фізичної культури та спорту може існувати в різних формах.

По-перше, формування нормативно-законодавчої бази розвитку ресурсів фізкультурно-спортивних організацій – уточнення вимог до спортивних споруд, визначення критеріїв і величин прямої і непрямой фінансової підтримки та ін.

По-друге, створення умов для розвитку ресурсної бази за сприяння різних організацій – підприємців, громадських об'єднань, некомерційних організацій різного характеру та спортивних організацій у формі прямих договорів або угод про соціальне партнерство.

По-третє, пряма діяльність із ресурсного забезпечення фізкультурно-спортивних організацій – фінансування робочих місць фахівців, здійснення програм перепідготовки керівного складу спортивних організацій, будівництво та/або ремонт спортивних споруд за рахунок власних коштів та ін.

Зазначена діяльність повинна здійснюватися на принципах програмно-цільового управління та передбачати можливість підтримки проектів із розвитку ресурсної бази фізкультурно-спортивних організацій. При цьому щодо основних складових ресурсної бази масового спорту можуть здійснюватися наступні заходи.

Фінансові ресурси. Фінансові ресурси можуть спрямовуватися в сферу фізичної культури та спорту у формі як прямої, так і непрямой матеріальної підтримки.

У сучасних соціально-економічних умовах України розширення прямого фінансування організацій фізичної культури та спорту може супроводжуватися різними проблемами. Саме тому на перше місце виходять непрямі форми фінансової підтримки: пільгові тарифи на комунальні послуги; виділення земельних ділянок на пільгових умовах; надання інвентарю та спортивного обладнання безкоштовно або на пільгових умовах; допомога в пошуку спонсорів; організація обміну інформацією, організація тематичних семінарів, побудова інформаційної інфраструктури; часткове фінансування роботи висококваліфікованих фахівців; утримання центрів наукового, медичного обслуговування сфери спорту та ін.

Слід зазначити, що фінансові ресурси місцевих органів управління обмежені межами бюджету та станом збору податків, тому необхідно передбачити можливості залучення зовнішніх коштів, наприклад сприяти благодійності та спонсорській діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Фізкультурно-спортивні споруди, інвентар. У даному контексті необхідно розглядати забезпеченість населення майданчиками, об'єктами і трасами для неорганізованих занять фізичною культурою. Причому основним критерієм виділення місць для занять – зручність для населення: вони не повинні розташовуватися в непривабливих, важкодоступних місцях.

Розглядаючи проблеми будівництва, реконструкції та утримання спортивних об'єктів, можна широко застосовувати зарубіжний досвід, який свідчить про необхідність надання додаткових послуг населенню, з тим щоб в максимально можливій мірі задовольняти потреби населення, що вимагає вдосконалення трудових та інформаційних ресурсів.

Трудові ресурси. У багатьох регіонах відбуваються процеси зворотної приватизації спортивних об'єктів, будівництво нових за рахунок місцевих органів управління. Очевидно, що в найближчому майбутньому велика частина фізкультурно-спортивних організацій буде муніципальною власністю. Сучасний менеджмент спортивної споруди будь-якої форми власності передбачає досягнення відповідності потребам населення, що вимагає постійного вивчення запитів споживачів, тобто необхідно володіння керівним персоналом навичками маркетингу та менеджменту. Дані процеси загострюють проблеми вдосконалення системи освіти в сфері фізичної культури та спорту, причому перетворення в першу чергу повинні торкнутися питання підготовки фахівців в області економіки і управління.

Важливим засобом щодо поліпшення роботи персоналу в сфері фізичної культури та спорту повинні стати проекти щодо підвищення кваліфікації як співробітників органів державного управління, відповідальних за фізичну культуру та спорт, так і керівників спотривних товариств різних форм власності.

Важливим елементом підтримки ресурсного потенціалу масового спорту може стати фінансування робочих місць фахівців спортивних організацій різних форм власності.

Залежно від оцінки стану сфери фізичної культури та спорту, потреби в кадрах місцеві органи управління повинні формувати державне замовлення закладам вищої освіти на підготовку певних фахівців, крім того, доцільно участь керівництва спортивних організацій, органів управління в роботі над вдосконаленням державних стандартів вищої освіти, що слугуватиме досягненню відповідності якості підготовки фахівців потребам фізичної культури та спорту.

Науково-інформаційні ресурси. Розглядаючи дану категорію ресурсів фізичної культури та спорту, слід особливо відзначити що фізична культура загалом і спорт зокрема, потребує значного наукового забезпечення, причому в багатьох галузях знань: юридичної, медичної, економічної, спортивної науки. Однак, організація та утримання спеціалізованих наукових центрів вимагають значних інвестицій та поточних витрат, тому безпосередньо створювати дане джерело ресурсів можливо лише в великих міських утвореннях, обласних центрах.

У галузі інформаційних ресурсів основне завдання місцевих органів управління – формування систему обміну інформацією, яка повинна задіяти такі форми, як використання місцевих ЗМІ; організація регулярних семінарів, «круглих столів» і консультацій; пряма інформаційна розсилка; організація інформаційних, рекламних і пропагандистських заходів як серед населення, так і серед керівництва спортивних організацій. Основним завданням у галузі науково-інформаційного забезпечення фізичної культури та спорту є про-

паганда здорового способу життя, формування потреби населення у фізичній активності в організованій або неорганізованій формі. Дані заходи повинні проводитися як самостійно, так і у співпраці з іншими відомствами соціальної сфери регіону. Особливого значення набуває інформаційно-просвітницька діяльність із підвищення рівня свідомості та відповідальності за стан свого здоров'я та здоров'я оточуючих.

Таким чином, пропонується концепція управління фізичною культурою та спортом дозволить поліпшити його ресурсне забезпечення, уникнути пріоритетності спорту вищих досягнень, а також створить передумови забезпечення конституційного права громадян на заняття фізичною активністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базенко В. А. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні : дис. ... к.н. з держ. упр. : 25.00.04 / ОРІДУ НАДУ при Президентові України, Одеса, 2019. 267 с.
2. Власова Н.Ф. Регіональна специфіка соціального управління фізичною культурою і спортом (на прикладі Запорізької області) : дис. ... к.с.н. : 22.00.04 /Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2019. 221 с.
3. Гацуля О.М. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади // Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. № 1. С. 176–185.
4. Дорофєєва Т. І., Ашанін В. С. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад: посібник. Харків: ХДАФК, 2021. 183 с.
5. Кудлата К.В. Державне управління фізичною культурою та спортом на регіональному рівні: поняття та сутність // Інвестиції: практика та досвід. 2013. №23. С. 156–160.
6. Романенко Л. Управління персоналом організацій сфери фізичного виховання і спорту. <https://studfile.net/preview/5538471/page:6/>
7. Шевчук О.Р. Механізми державного регулювання фізичної культури й спорту в Україні : дис. ...к.н. з держ.управління : 25.00.02. Харків, 2019. 199 с.

Парпуренко Артем

ГІПОКСІЯ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СЕРЕД СПОРТСМЕНІВ-ПІДВОДНИКІВ

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури*

Анотація. Гіпоксія – це стан недостатнього постачання киснем тканин організму, що може викликати ряд фізіологічних змін. У контексті спортивних тренувань гіпоксію часто використовують як чинник підвищення працездатності, особливо серед спортсменів, які займаються водними видами спорту, зокрема підводним плаванням. Адаптація організму до низького рівня кисню може сприяти покращенню ефективності використання кисню під час тренувань і змагань, а також розвитку витривалості та загальної працездатності.

Ключові слова: гіпоксія, працездатність, спортсмени-підводники, тренування.

Parpurenko Artem. Hypoxia as a factor in enhancing the specialized performance of underwater athletes.